

ICOM-CC:n kongressi Lissabonissa 19.-23.9.2011

Matkaraportti

Riitta Koskivirta

Kongressissa oli neljän päivän aikana runsaasti esityksiä konservoinnin eri alueilta. Koska luentoja oli neljä, viisikin samanaikaisesti eri tiloissa, valinta joskus oli erittäin vaikea. Postereita oli esillä kolmattakymmentä, niihin pääsi hyvin tutustumaan luentojen väliaikoina. Kaikki luennot ja posterit, mitä ehdin kuulemaan ja näkemään olivat erittäin mielenkiintoisia ja antoisia. Koin erittäin tärkeäksi myös kaikkien kv. kollegoiden tapaamisen.

Erityisesti minua kiinnostivat valokuvakonservoinnin luennot ensimmäisenä kongressipäivänä. Esitykset olivat osittain jatkotutkimusta aikaisemmille projekteille, mutta mukana myös aivan uusia tutkimuksia/projekteja. Päivän päätteeksi pidettiin Valokuvamateriaalityöryhmän vuosikokous, jossa uudeksi koordinaatiksi valittiin Mark Harnley *Getty* instituutista, ja seuraavaksi työryhmän tapaamispaikaksi Uusi-Seelanti vuonna 2013. Kokouksessa myös keskusteltiin seuraavien kolmen vuoden toimintasuunnitelmasta. Yleisesti toivottiin panostettavan enemmän nopeaan tiedotukseen eri maissa käynnissä olevista valokuvakonservoinnin tutkimushankkeista.

Keskiviikkona, vierailupäivänä, tutustuin yksityisen *LuPa*-valokuvakonservointiyrityksen työtiloihin ja toimintaan johtajan Luis Pavãon johdolla. *LuPa*:ssa on työntekijöitä 12 ja se tekee töitä lähinnä valtion ja kaupungin arkistoille ja museoille, sekä *Gulbenkian*-säätiolle. *LuPa* myös kouluttaa pitämällä säännöllisesti työpajoja arkistojen ja museoiden kuva-arkistonhoitajille ja konservaattoreille, sekä valokuvauksen opiskelijoille. Tavanomaisimpia toimeksiantoja ovat negatiivikokoelmien luettelointi, puhdistus ja konservointi, uusiin materiaaleihin asettaminen ja digitointi. Palveluihin kuuluu myös sähköisten tiedostojen turvakopioiden valmistus ja säilytys. Portugalin erittäin vaikea taloudellinen tilanne heijastuu vahvasti myös kulttuuripuolelle: Valtiolla ja kaupungilla on vaikeuksia maksaa teettämistään töistä, muutama maksu *LuPa*:lle on jo pari vuotta myöhässä. Yrityksen toiminnan pelastajana on rikas yksityinen *Gulbenkian*-säätio, jonka mittavia valokuvakokoelmia *LuPa* tasaisen varmasti on saanut konservoitavakseen, ja joka myös pystyy työstä maksamaan ajallaan. Olin todella vaikuttunut yrityksen joustavasta toiminnasta ja ammattitaitoisesta henkilökunnasta. Kiintoisa uutinen oli, että Portugalissa aloitetaan ehkä jo ensi vuonna valokuvakonservaattoreiden koulutus Lissabonin yliopistossa. Opetussuunnitelma on jo tekeillä ja opettajaksi on valittu Luis Pavão.

Keskiviikkona sain myös vierailulla Lissabonin kaupungin arkiston kuva-arkistossa. Valokuvakokoelmat eivät ole mittavat, mutta kattavat kaupungin kasvun 1800-luvulta tähän päivään saakka. Arkiston tilat sijaitsevat

kaupunginosassa, jossa asuu paljon eri puolilta maailmaa muuttanutta köyhää väkeä. Alue on aiemmin ollut huonomaineinen huume- ja väkivaltarikosten takia. Kaupunki on kuitenkin paneutunut ongelmiin vakavasti ja tänä päivänä alue on yhtä turvallinen kuin mikä muu alue tahansa Lissabonissa. Yksi hieno panostus on *Todos*-projekti, joka erilaisin kulttuuritempauksin pyrkii lähentämään niin portugalilaisia, että eri etnisiä ryhmiä toisiinsa ja luomaan yhteishenkeä (*todos* – kaikki, yhdessä). Projektin aikana on sopivalla aukiolla mm. järjestetty alueen asukkaiden voimin kaikille ilmaisia ja avoimia musiikki- ja tanssiesityksiä, ruokamarkkinoita, teatteria, yms. joissa kaikki voivat esittää omia kulttuurillisia ominaispiirteitään. Tilaisuudet ovat kerta kerran jälkeen saaneet suuremman yleisön ja kasvattaneet asukkaiden luottamusta toisiinsa, sekä itsearvon tunnetta.

Kuvia Todos-valokuvanäyttelystä Lissabonin kaupunginarkiston kuva-arkiston näyttelytilassa 21.9.2011

Eräs *Todos*-projektin tempauksista oli kaupunginarkiston järjestämänä tarjota kaikille halukkaille tilaisuus kuvauttaa itsensä ammattivalokuvaajalla. Aukiolle pystytettiin viikoksi suuri kuvauseltta, jossa vuorollaan päivystivät neljä valokuvaajaa. Aluksi asukkaat olivat todella epäluuloisia, ehkä luullen tarjousta poliisin juoneksi. Vähitellen asiakkaita kuitenkin saapui ja lopulta kuvausjonot kasvoivat korttelin pituisiksi. Jokainen kuvattava sai ilmaiseksi itsestään hienon kuvan ja päätteeksi kaupunginarkisto järjesti näyttelyn kuvista, joista kuvattavat antoivat suostumuksen. Suurin osa antoi oitis suostumuksensa, eräs ensin kieltäytyneistä näyttelyn nähtyään pyörsi kieltonsa ja vaati saada oman kuvansa mukaan.

Torstai-iltana kongressin osanottajille tarjottiin mahtava kulttuuriesitys *Centro Cultural de Belem:ssä*. *Gospel Collective* –kuoro esitti hienoja gospel-lauluja. *Carlos Martins Quinteto* esitti erittäin upeaa uutta jatsia jossa kuultavana vivahteita myös Portugalilaisesta popmusiikista. Kvintetin solisteina kuultiin maan ykköspianistia Bernardo Sassetia, Kap Verdeläistä laulajaa Nancy Vieiraa ja maailman kuulua kitaristia Pedro Jóiaa. Myös Ricardo Ribeiro, eräs tärkeimmistä miespuolisista *fado*-laulajista esiintyi kvintetin solistina laulaen Carlos Martinsin jatshtavan sävellyksen upeasti. Kuitenkin Ricardon komealla baritonillaan tulkitsemat *fado*t kitaristi Pedro Jóian säestyksellä olivat ehkä illan mieleenpainuvimpia esityksiä.

Lissabonissa kun oltiin, *fadoa* oli tietenkin pakko kokea myös vapaailltoina. Varsin kattavan elämyksen *fadon* eri vivahteista sai *Esquina de Alfama* -ravintolassa, jossa traagisen tunteelliset, ja rahvaanomaisen hauskuuttavat tulkinnat vuorottelivat sopusointuisesti.

Fadotunnelmissa Esquina de Alfamassa, Lissabonissa 19. ja 24.9.2011